

תוכן

3	מבוא
4	האחוד האירופי
4	היסטוריה
8	התמודדות הכלכלית עם המשבר העולמי
11	מהלך ה Brexit
11	רקע
12	הסיבות למהלך ה Brexit
14	הסכמי סחר צפויים בעקבות מהלך ה Brexit
15	ההשלכות הכלכליות של ה Brexit על כלכלת בריטניה
18	השלכות של ה Brexit על הכלכלה האירופאית
23	השפעת ה Brexit על הכלכלה בישראל
25	דיון ומסקנות
27	ביבליוגרפיה

מבוא

מהלך הברקזיט (Brexit), פרישתה של בריטניה אחת מעמודי התווך באיחוד האירופי מהאיחוד, גרם לזעזוע נרחב בקהילה האירופית ובעולם הכלכלי והפוליטי כולו. המהלך, שהוכרע במשאל עם באיים הבריטיים יצא לפועל בתחילת 2017 והביא גם להתפטרותו של ראש ממשלה המכהן, דיויד קמרון. בריטניה היוותה את אחת המדינות החזקות והבולטות באיחוד האירופי ותרומתה הכלכלית והפוליטית לאיחוד הייתה משמעותית ביותר. עם זאת כבר בשנת 1975 התקיים משאל עם להפרדות, שנגמר בניצחון המצדדים בהישארות באיחוד. מאז ועד היום הלכו וגברו הקולות בבריטניה הקוראים להפרדות מהאיחוד האירופי וניהול מדיניות כלכלית פנימית ובין לאומית עצמאית. רבים מהכלכלנים והחוקרים המובילים רואים במהלך זה את תחילת הסוף של האיחוד האירופי, במיוחד לאור המצב המקובע מבחינה כלכלית בו נמצאות מדינות אירופה בעשור האחרון וההשתלטות הסינית, פנית ואמריקאית על השווקים הבין לאומיים

העבודה תסקור את נושא הפרישה כאשר בחלקה הראשון יוצג הרקע הכלכלי המדיני והפוליטי להתפתחות האיחוד האירופי, החל מאמנת הפלדה והפחם ב 1951 תהליך ההצטרפות של המדינות השונות עד התקופה הנוכחית. הפרק יציג את גיבוש המדיניות הכלכלית של האיחוד הפרופיל הכלכלי של המדינות החברות ויתמקד בהתמודדות עם המשבר הכלכלי העולמי שהחל ב 2007, עם קריסת שוק הנדל"ן בארצות הברית. יוצגו הצעדים שנקטו באיחוד ובמדינות החברות להתגברות על המשבר.

בחלקה השני של העבודה ייסקר מהלך הפרישה של בריטניה מהאיחוד. הרקע והסיבות שהובילו עד למשאל העם המכריע ב 2016, תיאור מהלך הפרישה וסקירת הדרך הכלכלית וההסכמים הצפויים להתממש בין בריטניה לאיחוד האירופי במצב החדש שנוצר. יוצגו האופציות הכלכליות והמדיניות העומדות בפני האיחוד להמשך ההתנהלות.

חלקה השלישי של העבודה יוקדש להשפעות הכלכליות הנובעות ממהלך הברקזיט. הפרק מחולק לשלושה חלקים. ההשפעות הכלכליות הצפויות על הכלכלה הבריטית ודרכי ההתמודדות האפשריות. ההשפעה הצפויה על הכלכלה האירופית וכלכלת האיחוד, תוך ציון של גורמים פוליטיים, דמוגרפיים ומדיניים שלהם השלכה רבה על העתיד הכלכלי באירופה. החלק השלישי יוקש לסקירה קצרה של ההשפעות הצפויות על הכלכלה הישראלית וזאת לאור קשרי המסחר הענפים של ישראל עם מדינות האיחוד ובמיוחד עם בריטניה כמובילה ביעדי הייצוא מישראל.

שאלת המחקר : האם למהלך הברקסיט (Brexit) של בריטניה מהאיחוד האירופי יש ותהיה השפעה על הכלכלה באירופה ובישראל

השערת המחקר : ההשפעה של המהלך על הכלכלות הנדונות הינה השפעה שלילית אך לטווח הקצר בעיקר. לא ברורות לחלוטין ההשפעות לטווח הארוך.

האחד האירופי

היסטוריה

שורשי האיחוד האירופי החלו בארגון "קהילת הפחם והפלדה האירופאית" שהוקם בשנת 1951 על ידי גרמניה המערבית, איטליה בלגיה, לוקסמבורג, צרפת והולנד (Parsons, 2002). הארגון הוקם לצורך איחוד משאבי הפלדה והפחם של מדינות אירופה ובכך למנוע מלחמות ועימותים נוספים. תוכנית זאת הייתה הגשמה של תוכנית שנהגה על ידי הכלכלן הצרפתי קלוד מונה ושר החוץ הצרפתי רוברט שומאן (Parsons, 2002). בשנים הראשונות של שנות החמישים של המאה העשרים גברה הדעה במדינות אירופה להגברת האינטגרציה בין המדינות. על רקע זה התכנסה ועידת ספאק שמטרתה הייתה להגיש המלצות למיסוד שוק משותף ואיחוד נושא ההשקעות והמו"פ בתחום האנרגיה האטומית. בהמשך להמלצות הוועדה שנמסרו ב-1956 הוקמו על ידי שש המדינות שייסדו את ארגון הפלדה והפחם, שני ארגונים נוספים: סוכנות האטום האירופאית וארגון קהילה הכלכלית האירופאית שנודעה יותר בשם "השוק המשותף" מטרתו העיקרית של ארגון זה הייתה להביא להקלה בסחר וביטול המכסים בין המדינות החברות בו. ארגונים אלו הוסדרו במסגרת "הסכם רומא" שנחתם בשנת 1957. למרות שכל ארגון פעל באופן עצמאי, הוחלט כי יהיו מוסדות משותפים לשלושתם שכללו בית דין גבוה לצדק, בית נבחרים ומועצת שרים. בשנים שלאחר ההסכם הוזמנו עוד מדינות אירופאיות להצטרף לארגונים אלו. אולם בריטניה שחששה מאיבוד ריבונותה הכלכלית הקימה בשנת 1960 ארגון מתחרה בשם "ארגון הסחר החופשי האירופי". ארגון זה כלל את דנמרק, שווייץ, שבדיה בריטניה, נורבגיה פורטוגל ואוסטריה. ארגון זה היה בעל מסגרת רופפת יותר מארגון השוק המשותף מכיוון שלא הוטלו מכסים אחידים וניתן היה לפרוש ממנו בכל עת (Tsebelis, 2001).

במהלך שנת 1967 אוחדו שלושת אירגוני הקהילה הכלכלית האירופאית (קהילת הפחם, סוכנות האטום והשוק המשותף) (לארגון גג אחד בשם "הקהילה האירופית" (European Community-EC)). במהלך שנת 1968 בוטל לגמרי נושא המכס בין המדינות החברות. ארגון גג זה נשאר במתכונתו המצומצמת של שש מדינות חברות עד לפרישת שארל דה-גול ומינוי של ג'ורג' פומפידו לנשיא צרפת. על פי הצעת פומפידו התכנסה ב-1969 ועידת האג בה סוכמה שיטת תקצוב הארגון על ידי המדינות החברות בו, הוקמה מסגרת על לשיתוף פעולה בנושא יחסי חוץ והחל משא ומתן לצירוף של אירלנד, בריטניה נורבגיה ודנמרק. למעט נורבגיה שדחתה את הצטרפותה לאחר משאל עם, הצטרפו שלוש המדינות האחרות לארגון בשנת 1973. בשנת 1985 נחתמה אמנת שנגן ששמה קץ למעשה למדיניות ביקורת גבולות וההגירה בין חברות הקהילה. בשנת 1986 נכנס לתוקף הדגל האירופי ששימש גם בעתיד את האיחוד האירופי. במהלך שנות השמונים המשיכה הצטרפות של מדינות נוספות לאיחוד. יוון בשנת 1981 וספרד ופורטוגל בשנת 1986. בשנת 1990 עם נפילת מסך הברזל, הצטרפה גרמניה המזרחית לאיחוד כחלק מגרמניה המאוחדת. הצטרפות זאת שינתה את מאזן הכוחות באיחוד וההגמוניה כמדינה המובילה עברה מצרפת לגרמניה (Tsebelis, 2001).

בשנת 1992 נחתמה אמנת מאסטריכט, אותה הובילו נשיא צרפת פרנסואה מיטראן וקנצלר גרמניה הלמוט קוהל, במסגרתה סוכם על מטבע משותף במסגרת איחוד פיננסי וכלכלי. בנוסף נקבע המושג "אזרחות אירופאית" לפיו כל אזרח אירופי יכול לבחור ולהיבחר במקום מגוריו. נקבעה מדיניות ביטחונית ובינלאומית משותפת כולל שיתוף פעולה הדוק בתחום ביטחון פנים ומשטרה. בשנת 1993 הפכה הקהילה האירופאית